

MIGRAȚIA INTERNAȚIONALĂ A FORȚEI DE MUNCĂ ÎN CONTEXTUL CRIZEI ECONOMICE MONDIALE

Natalia BRANAȘCO, *Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*

Especially during the economic crisis the migrant workers are the first to lose jobs, and even if some decide to voluntarily return home, the political measures directed towards the expulsion of migrants from the country do not solve the existing problems of those workers, which may lead to possible catastrophic consequences for development, taking into account the high level of unemployment in the highly developed countries. Labor-exporting countries will feel a certain increase in the flow of return migrants, which may lead to increased social and economic instability in poor countries.

Criza economică mondială a afectat într-o măsură importantă migrația forței de muncă. Criza globală actuală creează dificultăți pentru toate țările, iar șomajul înregistrează creșteri semnificative. În timpul crizelor economice anume muncitorii migranți primii pierd locurile de muncă, și chiar dacă unii hotărăsc benevol să se întoarcă în patrie, politica direcționată spre expulzarea migranților din țară, nu rezolvă problemele existente. Acest fapt poate duce la posibile consecințe catastrofale pentru dezvoltare, ținând cont de volumul remitențelor și de nivelul înalt al șomajului din țările în curs de dezvoltare. În anul 2008 suma remitențelor pe plan mondial a fost estimată la circa 283 mlrd USD.

Declarațiile privind necesitatea limitării volumului de migrație în țările recipiente deseori se bazează pe reprezentări incorecte precum că imigrații ocupă locurile de muncă și, astfel, creează concurență pe piața muncii. Dar a fost demonstrat că majoritatea migranților contribuie la amplificarea activității economice și formarea noilor locuri de muncă. În raportul OIM „Migrația mondială în anul 2008” se evidențiază faptul că mobilitatea forței de muncă contribuie la ridicarea dinamismului și eficienței economiei anumitor țări. În afară de aceasta migrația poate avea un rol pozitiv în atenuarea diferitor aspecte ale actualei crize economice. Totuși, țările exportatoare de forță de muncă vor simți o oarecare mărire a fluxului de reîntoarcere a migranților, ceea ce poate duce la amplificarea instabilității social-economice în țările în curs de dezvoltare.

Ca consecințe negative a crizei economice sub aspect al migrației forței de muncă putem evidenția următoarele:

- reducerea locurilor de muncă, mai ales în așa domenii ca construcțiile, industria prelucrătoare, turism, comerț, sectorul financiar, ceea ce va avea un impact negativ asupra migranților ocupați în aceste ramuri;
- reducerea posibilă a salariului și înrăutățirea condițiilor de muncă, ca rezultat al tendinței întreprinderilor de a minimiza costurile, reducerea volumului de asigurări sociale, ce se va răsfrânge asupra calității vieții și sănătății migranților;
- întoarcerea migranților în țările de origine, unde ei evident că vor întâlni o înrăutățire a condițiilor economice, ceea ce va avea un impact negativ asupra stabilității economico-sociale;
- pericolul apariției discriminării și xenofobiei din cauza reprezentărilor incorecte precum că imigrații ocupă locurile de muncă ale cetățenilor țării;
- reducerea volumului transferurilor bănești în țările în curs de dezvoltare, ceea ce va duce la creșterea nivelului sărăciei;
- aplicarea politicilor privind reducerea imigrației cu scopul protejării pieței interne de muncă și în legătură cu reducerea cererii pentru forța de muncă străină; spre exemplu unele țări (India, Marea Britanie) deja au anunțat despre reducerea cotelor de imigrații cu scop de muncă, alte țări (Australia) lucrează asupra implementării acestei politici, în Spania guvernul ia măsuri de stimulare financiară pentru a convinge migranții să se întoarcă în patrie.
- reducerea fluxurilor migrației forței de muncă, deoarece potențialii migranți vor prefera să aștepte terminarea crizei în țara de origine;
- creșterea migrației ilegale, deoarece migranții șomeri vor tinde să se angajeze la muncă fără permise oficiale, de asemenea poate să ia amploare fenomenul traficului de oameni.

În același timp putem evidenția și unele consecințe mai puțin negative:

- cererea la muncitorii migranți în țările receptoare poate să rămână stabilă în unele sectoare, ca de exemplu în medicină, agricultură, sectorul casnic.
- volumul transferurilor bănești în țările de origine, care au suferit mult în urma crizei, poate chiar să se mărească, sub formă de investiții din partea diasporei pentru a atenua consecințele negative ale crizei pentru țările sale.

Cercetările efectuate demonstrează că recesiunea globală a dus la micșorarea noilor fluxuri migratoare ale forței de muncă, dar puțini dintre migranții existenți au luat decizia să se întoarcă în țară. Dar totuși, volumul transferurilor bănești în țările de origine s-a redus vizibil, ceea ce arată situația grea în care ei s-au pomenit. Migranții nu se grăbesc să se întoarcă acasă, deoarece acasă condițiile economice sunt mai rele, iar în viitor poate să nu mai fie posibilă reîntoarcerea în țara receptoare.

Unele din principalele efecte ale recesiunii globale asupra migrației forței de muncă, potrivit unui studiu realizat de Migration Policy Institute, o agenție independentă din Washington, sunt că puțini oameni mai pleacă să muncească în străinătate, majoritatea celor care se află deja la muncă în străinătate rămân pe loc, iar banii trimiși de imigrații familiilor lor înregistrează, în general, o scădere. Muncitorii imigrați sunt expuși mai mult riscului de a-și pierde locul de munca decât

muncitorii locali, din cauza că ei muncesc adesea în industriile cele mai expuse consecințelor recesiunii, și anume în construcții și în domeniul hotelier. Ca atare, ei trimit mai puțini bani acasă pentru a-și ajuta familiile decât înaintea crizei. În cazul Turciei, banii trimiși acasă de imigranți au înregistrat o diminuare de 43% din 2008 și până în prezent, iar impactul asupra Republicii Moldova, unde aceste sume reprezintă o treime din PIB, este și mai acut, aici înregistrându-se o diminuare de 37%. Dar, în pofida diminuării veniturilor cu care se confruntă majoritatea muncitorilor imigranți, în cele mai multe cazuri nu există o tendință la scară largă de revenire în țara de origine. Acest lucru arată că pentru unii dintre aceștia, de regulă imigranți ilegali, condițiile de acasă ar fi chiar mai rele și ar fi mai dificil și mai scump să revină în străinătate după criză.

Economia Moldovei a fost influențată în mod substanțial de banii trimiși din străinătate. Numărul cetățenilor moldoveni care muncesc peste hotare a crescut de la 56 000 de persoane în 1999 până la 560 000 în anul 2007. Dependența țării noastre de remitențe este printre cele mai mari în lume, iar Republica Moldova și Tadjikistan se află în fruntea topului țărilor după criteriul ponderea remitențelor în PIB.

Începând cu anul 2009, impactul crizei mondiale, mai concret prin influența remitențelor, începe a fi resimțit. Astfel, consecințele se prezintă prin scăderea volumului de remitențe. În 2009 persoanele ce muncesc peste hotare au transferat în Moldova pe căi oficiale 1,182 mlrd. dolari SUA, în 2008 - 1,66 mlrd. dolari SUA, iar în 2007 - 1,22 mlrd. dolari SUA.

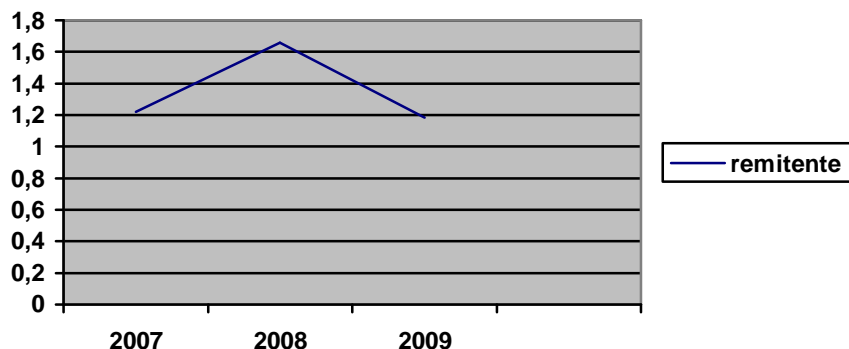

Figura 1. Dinamica remitențelor în Republica Moldova (mlrd USD)

Criza globală a evidențiat vulnerabilitatea Moldovei. Remitențele au scăzut cu 30% în 2009. În consecință, PIB-ul s-a prăbușit în 2009 cu 8,5%, iar consumul menajelor cu 12%.

Începutul anului 2010 vine cu o mică creștere a transferurilor valutare de peste hotare. În primul trimestru remitențele au crescut cu 3,4% față de aceeași perioadă a anului trecut. Potrivit datelor Băncii Naționale a Moldovei, în ianuarie-martie volumul transferurilor persoanelor fizice din străinătate a constituit 233,4 mil. dolari SUA sau cu 7,713 mil. dolari SUA (3,4%) mai mult față de aceeași perioadă a anului 2009.

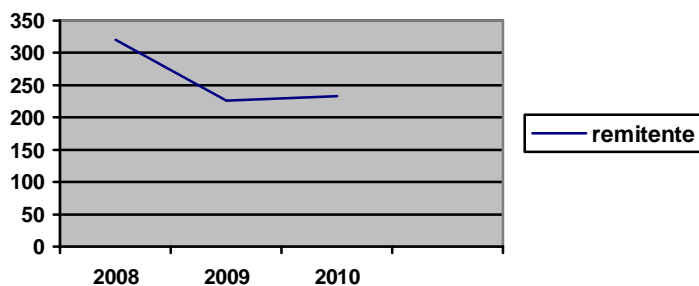

Figura 2. Dinamica remitențelor în trimestrul I în Republica Moldova (mln USD)

Din cauza reducerii volumului de remitențe a scăzut consumul și respectiv importul, ceea ce a provocat imediat micșorarea veniturilor bugetare, începând chiar cu ianuarie 2009. Reducerea volumului de remitențe a afectat în mod direct ramurile economiei naționale, în special cea a construcțiilor. De asemenea, aceasta i-a afectat și pe producătorii de materiale de construcție, producătorii și comercianții de mobilier și tehnică de uz casnic.

Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova, a comandat un studiu privind impactul socio-economic al crizei economice asupra migrației și remitențelor în Republica Moldova. Raportul este un studiu independent realizat de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, Chișinău. Odată cu amploarea pe care a luat-o criza economică mondială, dar mai cu seamă impactul tot mai pronunțat al acesteia asupra țării noastre, în cadrul studiului s-a inițiat și un obiectiv suplimentar de măsurare a impactului social-economic al crizei asupra migranților și familiilor acestora. Acest aspect este foarte important, deoarece chiar de la începutul crizei a fost expusă teza precum că principala cale prin care criza ar putea lovi Republica Moldova sunt migranții. Deci anume remitențele, ca volum, ar urma să fie primul semn al crizei pentru țara noastră. Studiul a fost realizat pe un eșantion reprezentativ național, în volum de 2027 persoane cu vârsta de 18 ani și mai mult. Perioada de culegere a datelor a fost 10 – 28 martie 2009.

Persoanele intervievate sunt de părerea că criza deja ne afectează, iar pe viitor ne va afecta și mai dramatic. Consideră că la momentul actual criza deja ne afectează fiecare al doilea respondent, din care 10,8 susțin că criza ne afectează chiar foarte mult. Populația percepe riscurile crizei mai întâi de toate din perspectiva propriului nivel de trai. Mai întâi criza a determinat creșterea prețurilor, care vor crește și mai mult pe viitor (62,7%). Ca risc mare este vizată creșterea șomajului,

resimțită deja de 61,5% respondenți, iar alții consideră că deși acest lucru nu se resimte la moment, el va avea loc neapărat pe viitor. Fiecare a doua gospodărie (53,8%) a raportat reducerea veniturilor, ceea ce îi determină să facă economii în consumul de produse de primă necesitate (43,9%), să consume din economiile realizate anterior. Criza, susțin persoanele intervievate, va avea un impact major asupra migrației atât ca număr de migranți, cât și prin reducerea remitențelor. Astfel, 7,6% de respondenți au anunțat că criza deja i-a determinat pe membrii familiei lor să se reîntoarcă de peste hotare, iar 31,3% din respondenți susțin că remitențele au scăzut din volum anume din cauza dificultăților în care se află economia mondială și piețele de muncă din țările în care muncesc migranții din Moldova. Potrivit studiului, marea majoritate a imigranților acceptă să le fie redus salariul, dar nu doresc să revină în țară, deoarece chiar în aceste condiții ei au mai multe oportunități decât în Moldova. Întoarcerea acasă este cel mai des condiționată de motive de sănătate, probleme de familie sau, în unele cazuri, de acumularea resurselor financiare pentru inițierea unei afaceri.

Multe țări odată cu începerea crizei au promulgat măsuri anti-migraționiste. De exemplu, Rusia în decembrie 2008 a anunțat reducerea numărului de permise de muncă pentru străini de la patru milioane la două milioane. În Japonia, Spania, Cehia au fost elaborate programe speciale cu scopul stimulării reîntoarcerii migranților în țara de origine, concretizate în plata drumului spre casă și achitarea unei plăți unice. Aceste politici pot duce la instabilitatea social-economică în țările sărace. În Republica Moldova nu se observă încă întoarcerea masivă a migranților. În același timp, măsurile de reintegrare existente în țara noastră sunt insuficiente pentru creșterea posibilă a emigranților, iar piața internă de muncă dispune de posibilități limitate pentru a-i încadra. Uniunea Europeană a decis să ofere un ajutor de trei milioane de euro pentru ca moldovenii care se întorc din străinătate să-și găsească un loc de muncă acasă. Ajutorul presupune programe de informare și instruire, dar și recomandări, cum să investească banii câștigați în afara țării. Proiectul va dura trei ani și la implementarea lui colaborează 12 țări membre UE.

OIM evidențiază faptul că pentru parcurgerea cu succes a consecințelor crizei economice este necesar de implementat o politică continuă și complexă, ce ar condiționa creșterea veniturilor migranților, luând în considerare necesitățile lor.

Un studiu realizat în parteneriat de Centrul CIVIS din Republica Moldova și International Agency for Source Country Information, Austria, a arătat că moldovenii de peste hotare reușesc să efectueze anumite economii, care ar putea fi investite în Moldova. Același studiu arată că 70% dintre cei aflați de mult timp peste hotare intenționează să revină pentru trai și lucru permanent în țară.

Cercetarea arată că mai mult de jumătate din emigranți intenționează să investească în Moldova preponderent în sectorul comerțului cu amănuntul, construcții, servicii și mai puțin în agricultură. Aceste persoane nu revin doar cu capital financiar, dar ei vin îmbogățiți cu capital uman, capital social, sunt persoane capabile să stabilească relații de afaceri.

Un mare succes pentru Moldova ar fi atragerea banilor economisiți de emigranți, fiind vorba de sume considerabile. Potrivit studiului, valoarea economiilor acumulate numai în 2009 de emigranții moldoveni se ridică la 600 mln. euro, în afară de remitențele transferate. Cercetătorii consideră că economiile pot avea un impact mult mai mare pentru dezvoltarea Moldovei decât remitențele, care în cea mai mare parte sunt consumate. Experții recomandă instituirea unui departament interministerial ce s-ar ocupa de motivarea emigranților, care au un important potențial investițional.

Conform analizei efectuate ar putea fi recomandată consolidarea posibilităților interne de receptare a veniturilor într-o perioadă lungă de timp și mărirea, în viitorul apropiat, a investițiilor în infrastructură, baza programelor publice pentru ocupare. O altă decizie ar putea ține, în cadrul Parteneriatului pentru mobilitate UE – Moldova, de amplificarea posibilităților de angajare legală peste hotare a cetățenilor moldoveni, în particular prin formarea schemelor circulatorii de migrație și programelor de angajare temporară, astfel împiedicând amploarea migrației ilegale.

Surse bibliografice

1. Ciobanu S. „Criza economică-financiară și consecințele ei în Republica Moldova”, Akademos, nr. 2(13), iunie 2009, p. 38 – 40.
2. Maddock N., Ramguttee L. „Diminuarea remitențelor și revenirea migranților: tendințe și soluții”, www.google.md
3. Tugui V. „Efectele migrației asupra creșterii economice în condițiile crizei globale”, www.google.ro
4. www.moldova.org
5. www.azi.md
6. www.migratie.md
7. www.statistica.md
8. www.bank.md